

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی

خلاقیت، نوآوری و تغییر در برنامه‌های درسی

علیرضا حیدرزادگان^۱ و سمیه زرگر^۲

کلید واژه‌ها: خلاقیت، نوآوری، تغییر، برنامه درسی، محتوا

مقدمه

عصر امروز عصر تغییرات، انفجار دانش، فن‌آوری و عصر ارتباطات و تحقیقات نام دارد. بشر در این عصر با خلاقانه‌ترین نو سازی مواجه گردیده است. بحث تغییر و نوآوری قرن حاضر بحث دنیای علم است و از سازمان‌هایی که امروزه بیشتر از سایر سازمان‌ها در زمینه‌ی پرورش خلاقیت و نوآفرینی مسئولیت دارند، سازمان آموزش و پرورش است، زیرا آموزش و پرورش زیر بنای اصلی و عمده‌ی شخصیت و دیدگاه‌های مردمی و رشد ابعاد وجود آدمی است (صافی، ۱۳۷۶: ۱۰۶) در کلیه سطوح تحصیلی هدف از خلاقیت و نوآوری‌های آموزش دروس باید این باشد که کارآمدترین موقعیت‌های یادگیری را برای فراگیران در کلاس درس فراهم کند (اسفندیاری و همکاران، ۱۳۸۵). نظام آموزشی و تولید برنامه‌های درسی در ایران به صورت ریشه‌ای اقتباس ناقصی از روش آموزش قرن نوزدهم اروپاست که در تکمیل آن به روش‌های سنتی و القایی در آموزش، به خصوص در حوزه اندیشه اعتقادی متکی است (سلسبیلی، ۱۳۸۶). "فولان" و "پوم فرت" در بررسی خود در زمینه‌ی اجرای نوآوری‌های برنامه درسی پنج بعد تغییرات برنامه درسی را شناسایی کرده‌اند که شامل تغییر در موضوع درسی یا مواد آموزشی، ساختار سازمانی، نقش، رفتار، دانش و ادراک و درونی کردن ارزش‌هاست. به عقیده‌ی آن‌ها نوآوری‌هایی که صراحت کافی ندارند، موجب ناکامی استفاده کننده می‌شوند این ابهام و صراحت نداشتن، شامل چگونگی مشارکت مجریان نیز هست. اجرای موفقیت آمیز برنامه اساساً نوعی بازسازی اجتماعی معلمان و مدیران را نیز می‌طلبد (پارسا، ۱۳۸۶). در چند سال اخیر با تکیه بر نتایج مطالعه تیمز در ۲۰۰۴، نسبت به تغییر محتوا و عملکردهای آموزشی اقدام شده و بر تعداد و عمق مفاهیم در برنامه‌های درسی گنجانده شده است (اسفندیاری و همکاران، ۱۳۸۵). در بحث محتوای آموزشی تغییر برنامه درسی، بازبینی برنامه‌های درسی به ویژه در سه زمینه‌ی علوم اجتماعی، علوم انسانی، ریاضیات و علوم پایه توصیه می‌شود (مشایخ، ۱۳۷۹: ۷۵).

روش

در این پژوهش از شیوه تحلیلی استفاده می‌شود یعنی ابتدا به خلاقیت و نوآوری و نقش آن در برنامه درسی پرداخته می‌شود و سپس لزوم تغییر برنامه درسی بررسی می‌شود. در دنیای متحول و رو به پیشرفت هیچ کس نمی‌تواند به آن چه روزی فرا گرفته قناعت کند، بلکه لازم است مرتباً این دانسته‌ها را به روز گرداند و با آهنگ گذشت زمان، حرکت کند. ایستایی در هر کار و حرفه نتیجه‌ای جز تباهی یا به اصطلاح در جا زدن نخواهد داشت. تنوع و تغییر از ابزار پیشرفت فردی و اجتماعی است (سرمد، ۱۳۷۶: ۲۱۴) نوآوری فعالیتی است آگاهانه که با تغییر مترادف است مایلز نوآوری را امری بکر و عمدی تلقی می‌کند که هدف آن این است که در جهت بهبود تغییر صورت گیرد. بین خلاقیت و نوآوری نیز ارتباط دیده می‌شود. خلاقیت بیشتر در سطوح تفکر مطرح است و نوآوری تبدیل فکر به عمل است (صافی، ۱۳۷۶: ۱۰۵). بنا بر نظر پیازه هدف اصلی آموزش و پرورش آفرینش است، به ویژه آفرینش انسان‌های توانا به انجام دادن کارهای نو، انسان‌هایی که خلاق و نو آفرین و کاشف هستند (پیاژه، ۱۳۶۷: ۹۸). این امر مستلزم تدوین طرح‌ها و برنامه‌های گوناگونی است اگر برنامه را طراحی آن چه باید به انجام برسد تا هدف‌های معتبر و ارزشمند تحقق یابد بدانیم، برنامه درسی را می‌توان با تعریف فوق در مورد اهداف آموزشی و پرورشی به کار برد (صافی، ۱۳۷۶: ۱۱۵). برنامه درسی، حوزه‌ای علمی است که حداقل شامل

^۱ علیرضا حیدرزادگان، استادیار دانشگاه سیستان و بلوچستان (educateman1340@yahoo.com)

^۲ سمیه زرگر، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی (zargar61@yahoo.com)

عناصر اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزشیابی است این عناصر مورد توافق متخصصان برنامه درسی هستند (ملکی، ۱۳۸۶: ۹۵). اجرای تغییر و نوآوری در برنامه درسی در ایران مستلزم قبول اصل نوآوری و تغییر به وسیله مدیران رده بالای آموزش و پرورش از طریق تخصیص بودجه لازم، ارشاد، تحول در ساختار و نظارت عالی می‌باشد. برنامه‌ریزی تمام سطوح در مدرسه مستلزم داشتن اندیشه‌ی خلاق، ارائه ابتکارات جدید، ورزیدگی و مهارت در به کار گرفتن منابع و عوامل متعدد است. در این راستا باید معلمان و مدیرانی مبتکر و خلاق را برگزید تا قادر باشند با اتخاذ تدابیر و شیوه‌های مناسب زمینه را برای بروز خلاقیت‌های متعلمان مساعد سازند (صافی، ۱۳۷۶: ۱۱۶). پذیرش تغییر مرحله‌ی نخست تغییر برنامه‌ی درسی است و تغییرات برنامه درسی شامل تغییر در زمینه‌ی اندیشه و عمل معلمان نیز می‌باشد (پارسا، ۱۳۸۶).

بحث و نتیجه‌گیری

برای خلاقیت و نوآوری در برنامه درسی توجه به اصل "فرصت و انگیزش" در جهت ایجاد فرصت مناسب یادگیری از طریق برنامه درسی و نه انتقال معلومات و محتوای از پیش آماده شده، انتخاب بهتر مبتنی بر انگیزه و در نتیجه یادگیری معنادارتر ضروری است هم چنین وجود مدیرانی مبتکر و خلاق و نوآور و ارائه طرح‌های جدید و روش‌های نو می‌تواند فضای مدرسه را به فضایی بالقوه و خلاق و اثر بخش تبدیل کند.

منابع

- سرمد، غلامعلی (۱۳۷۶). *روش‌های تدریس و هنر معلم*، ناشر: چاپ قدس.
- مشایخ، فریده (۱۳۷۹). دیدگاه‌های نو در برنامه‌ریزی آموزشی. تهران؛ سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها: سمت.
- صافی، احمد (۱۳۷۶). *مدیریت و نوآوری در مدارس*. تهران؛ انتشارات: انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران.
- ملکی، حسن (۱۳۸۶). *مقدمات برنامه‌ریزی درسی*. تهران: سمت.
- پیاژه، ژان (۱۳۷۶). *روان‌شناسی دانش آموزش و پرورش*. ترجمه: محمد علی کاروان. انتشارات: دانشگاه تهران.
- پارسا، عبد الله (۱۳۸۶). بررسی نگرش و تمایلات رفتاری معلمان در مورد پیشبرد برنامه‌های جدید درسی. *فصل‌نامه مطالعات برنامه درسی*. ۱۰۳-۱۳۸. ۱:۴.
- سلسبیلی، نادر (۱۳۸۶). گذار نظام برنامه‌ریزی درسی ایران به سمت عدم تمرکز در طراحی و تدوین برنامه درسی با تأکید بر برنامه‌ریزی مبتنی بر مدرسه. *فصل‌نامه مطالعات برنامه درسی*. ۱۰۴: ۴۹-۶۸.
- جمعی از صاحب‌نظران و کارشناسان یونسکو (۱۳۸۵). *روش‌ها و فنون در آموزش علوم*. ترجمه: اسفندیاری، مهتاش و همکاران. تهران؛ وزارت آموزش و پرورش. انتشارات: دفتر امور کمک آموزشی و کتابخانه‌ها.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

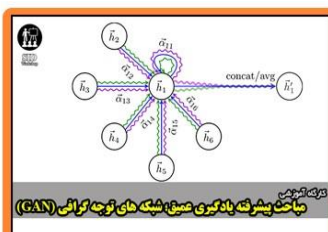

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی